

سُورَةُ الْجُمُعَةِ ﴿٢٦﴾ CÛM'A SÛRESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Cumâ hakkında Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem emm rediyor. En hayırlı gün Cumâ günüdür. Cumâ günü, kandil günü gecelerinin başında gelir. Cumâ gününde Âdem Aleyhisselâm halkolmuş, Cumâ gününde Âdem Aleyhisselâm cennete girmiş, Cumâ gününde Âdem Aleyhisselâm cennetten çıkmış. Kiyâmet günü de Cumâ gününde olur.

Bu sûre-i celile 11 âyet, 180 kelime, 720 harften ibarettir

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ
الْحَكِيمِ

Âllâh CelleCelâlûhû büt tün noksanlardan münezzehtir. Bütün kemâl sıfatlarla muttasıftır. Göklerde ve yerlerdeki mahlûkat Tesbihat-ı İlâhiye ile meşguldür. Göklerde ve yerdeki her varlık Âllâh-û Teâlâ'yı tesbih ve tenzih eder. الْمَلِكِ Öyle Âllâh ki hüküm sahibi, her şeyin Mâlikidir, ha kimidir. الْقُدُّوسِ Cenâb-ı Hak bütün noksanlardan münezzehtir. الْعَزِيزِ Galiptir mülkünde, mağlup olmayan galiptir. الْحَكِيمِ Her şeyi yerli yerinde halketmiştir.

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

هُوَ الَّذِي Öyle bir Âllâh'tır ki رَسُولًا مِنْهُمْ ümmilerin arasından gönderdik رَسُولًا bir peygamber, مِنْهُمْ onların cinsinden (kureyşi.) يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ Kurân'ı Azimüşşân'ın âyetlerini okuyor. وَيُزَكِّيهِمْ Onları küfürden, habis olan ahvâllerden tezkiye ediyor, temizletiyor. وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ Talim ediyor onlara, Kur'an ve şariat hükümlerini. وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ Onlar, Kur'an gelmeden evvel açık olan bir dalâlet içindeydiler.

وَأَخْرَجَ مِنْهُمْ لِمَا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

وَأَخْرَجَ Bu peygamber Mü'minlerden (âşab'a yetişemeyenlere ve sonradan dünyaya geleceklere de) مِنْهُمْ yine Müslümanlardan لِمَا يَلْحَقُوا بِهِمْ henüz onlara lâhık olamadılar, onların derecerine varamazlar. وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ Aziz O'dur, mülkünde istediğini yapar galiptir. Hâkim O'dur, her şeyi yerli yerine halkeder.

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ Bu nübüvvet Âllâh'ın fazlıdır ki onu dilediğine verir. وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ Âllâh-û Azimüşşân, pek büyük fazl-ı azim, lütuf sahibidir.

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا ۗ بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ Onlar ki Tevrat'ı yüklenip "Tevrat bizim kitabımızdır" diyorlar. ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا Sonra da onu taşımayanların

durumu; (hükümleriyle amel etmeyenler, ondan faydalanmıyantar) كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا (lar) koca koca kitaplar taşıyan merkebin durumu gibidir. (Merkep o kitapları yüklenmekle yorgunluk ve meşâkkat görür ama kendisine bir faydası yoktur.) بِئْسَ مَثَلٌ ALLâh-û Teâlâ'nın âyât-ı beyinatını tekzip edenlerin misâli de budur. وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ. leCelâlûhû, ilminde kâfir olan kavmi hidâyete getirmez.

Tevrat'ı yüklenip taşıyan fakat onunla amel etmeyen yahudiler, kitap taşıyan merkebe benzetilmektedir. Bu teşbihten anlaşıldığı gibi kitap, insanlara amel edilmesi için gönderilmiştir. Aksi halde yük olmaktan öte bir fayda sağlamayacaktır.

قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ 6- فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ Yahudilere de ki; "Bütün insanları bir yana bırakarak yalnız kendinizin, Âllâh'ın dostları olduğunuzu sanıyorsanız. Bu iddiada samimi iseniz. مِنْ دُونِ النَّاسِ فَيَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ Haydi, ölümü temenni edin (bakalım.) إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ Eğer davanızda doğru, sadıklardansanız."

وَلَا يَتَمَنَّوْنَ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ 7-

وَلَا يَتَمَنَّوْنَ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ Ama onlar, yaptıklarından dolayı ölümü aslâ temenni etmezler. وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ Âllâh-û Teâlâ, zalimlerin hallerini çok iyi bilendir. Çünkü zalimlerin işleri inkâr ve isyân olmuştur. Bunları irtikab edenler, ölümü isteyemezler.

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ Ey Habibim, ölüm hakkında ümmetine beyân et, de ki; "Sizin kendisinden kaçtığınız ölüm مُلَاقِيكُمْ muhakkak size erişecek. ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ. Sonra da görüleni ve görülmeyeni bilen Âllâh'a döndürüleceksiniz. فَيُنَبِّئُكُمْ O size bütün yaptıklarınızı haber verecektir."

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ
اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا Ey Âllâh-û Rasûlûllâh'a, Kur'an'a imân eden Mü'minler. إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ. Ne zamanki Cumâ günü namaza çağrıldığı, (ezân okunduğu) zaman hemen Âllâh-û Teâlâ'nın zikrine, O'nu anmaya koşun وَذَرُوا الْبَيْعَ ve alışverişi bırakın. ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ. Eğer siz, gerçeği anlayan kimseler iseniz elbette bu sizin için daha hayırlıdır.

Zikrinden murâd; Cum'a hutbesini dinlemek ve Cum'a namazını edâ etmektir. Koşmaktan maksat da; Ezânı işitir işitmez, meşgul olduğu işi hemen bırakarak, vakit geçirmeksizin hutbeye yetişmeye çalışmaktır. Fakat bu, telaşla koşarak değil bilâkis sakin ve vakarla yürüyerek gitmektir.

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ -10
وَادْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ Namaz edâ edildikten sonra فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ yeryüzüne dağılın. وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ. Âllâh'ın fazl-ı keremini talep

ediniz. وَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ. Âllâh-û Teâlâ'yı çok zikredin, umulur ki kurtuluşa erersiniz.

Namaz kılınınca alışveriş, ilim, hasta ziyâreti ve iâde-i ziyaret gibi vazifeler yapılır. Ayrıca Âllâh'ı zikir, yalnız Cum'a vaktinde inhisar edilmemeli, bütün zaman ve mekânı kaplayacak şekilde diğer zamanlara da yayılmalıdır.

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ 11-
مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا Onlar bir ticaret yahut oyun, eğlence gördükleri zaman seni ayakta (hutbede) bırakır, o ticaret veya oyuna yönelir dağılırlar. قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem, onlara de ki; مِنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem, onlara de ki; "Âllâh-û Teâlâ'nın katında (sevâp,) oyun ve ticaretten daha hayırlıdır. وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ Zira Âllâh, rızık verenlerin en hayırlısıdır.

Rivâyet olunduğuna göre; Rasûlullâh Sallâllâhû Aleyhivesellem bir Cum'a hutbesini irât ederken, bu sırada Medine'de kıtlık hüküm sürmekteydi, bir yiyecek kervanı geldi. Dışarıda âdet vechiyle kervanın geldiğini haber vermek için davul çalınmaya başlandı. Cemâat, hutbeyi bırakarak davul sesine koştu, dağılıverdi. Mes-citte on iki kişi kaldı. Âyet-i kerime bunun üzerine nâzil olmuştur.